Berlevåg Jeger og Fiskerforening
Samfunnsgata 34, 9980 Berlevåg
Org.nr: 975769968
Tlf: 90 21 95 57
Epost: hanne@kongsfjordelva.no

Til: Klima- og miljødepartementet
Dato: 16. oktober
Sak: 26/4470
Avsender: Berlevåg Jeger- og Fiskerforening

Innspill til sak 26/4470 Stortingsmelding om villaks og hvilke tiltak som kan gjennomføres for å bedre tilstanden for villaks, sjøørret og sjørøye.

Berlevåg Jeger- og Fiskerforening (BJFF) takker Klima- og miljødepartementet og statsråden for muligheten til å gi innspill både på innspillsmøtet og skriftlig.

Bakgrunnen for en ny stortingsmelding om villaks, sjøørret og sjørøye er krystallklar. Vi vil derfor konsentrere innspillet om konkrete utfordringer og tiltak som er viktige for oss i våre elver, med utgangspunkt i våre erfaringer med lokal forvaltning og praktisk arbeid i vassdragene i Berlevåg.

Om Berlevåg Jeger- og Fiskerforening

Berlevåg Jeger- og Fiskerforening (BJFF) ble stiftet i 1942 og har gjennom generasjoner arbeidet for å ivareta fiskebestandene og sikre allmennhetens tilgang til fiske. Vi er forpakter av Kongsfjordelva og Storelva i Berlevåg kommune, med ansvar for blant annet organisering av fisket, oppsyn, fangstrapportering og tilrettelegging.

Forvaltningen bygger på mange års praktisk arbeid og systematisk kunnskapsinnhenting. Vi gjennomfører videotelling av oppvandrende fisk, gytefisktellinger, ungfiskundersøkelser og kartlegging av gyte- og oppvekstområder. Dette omfatter blant annet overvåking i Kongsfjordelva på oppdrag fra Norsk institutt for naturforskning (NINA), undersøkelser av laks og sjørøye i Storelva og langvarig overvåking av den reguleringspåvirkede Geatnja. Vi bidrar også til kartlegging av bestandene i Molvikvassdraget.

I 2025 organiserte vi bekjempelse av pukkellaks i fire vassdrag: Kongsfjordelva, Storelva, Molvikvassdraget og Vesterdalselva. Arbeidet omfattet 19 ansatte i felleprosjektet, omfattende logistikk og betydelig frivillig innsats. Foreningen har dermed erfaring både med langsiktig bestandsforvaltning og med de praktiske, økonomiske og organisatoriske kravene ved større miljøtiltak. Det er disse erfaringene vi bygger innspillet vårt på.

Berlevåg Jeger og Fiskerforening
Samfunnsgata 34, 9980 Berlevåg
Org.nr: 975769968
Tlf: 90 21 95 57
Epost: hanne@kongsfjordelva.no

Tema 1: Geatnja og vannkraft

Geatnja er en reguleringspåvirket del av Kongsfjordvassdraget med viktige gyte- og oppvekstområder for laks. BJFF har gjennomført systematiske undersøkelser siden 2007. I 2026 ble det registrert 503 laks i Geatnja, om lag 30 prosent av vassdragets samlede registrerte gytebestand.

Det stilles ingen krav om minstevannføring, og deler av elva blir tilnærmet tørrlagt i perioder. Undersøkelsene viser at vannføringen begrenser laksens oppvandring og bruk av områdene. Fiskepassasjetiltak og sesongvise vannslipp i samarbeid med regulanten har gitt positive erfaringer, men tilstrekkelig vannføring er fortsatt avgjørende.

Krav om vilkårsrevisjon ble sendt i juli 2022. I februar 2025 opplyste NVE at saken fortsatt ikke var tildelt saksbehandler. Vassdraget var ikke prioritert for tiltak som kan medføre krafttap i vannforvaltningsplanen for 2022–2027.

Hvorfor dette er viktig?
Når villaksen møter stadig større utfordringer, er det særlig viktig å sikre tilgang til egnede gyte- og oppvekstområder. Erfaringene fra Geatnja viser at bedre vannføring kan gjøre en større del av vassdraget tilgjengelig, slik at flere laks kan gyte og flere ungfisk vokse opp. Dette kan bidra til en større og mer robust laksebestand.

Samtidig viser saken hvordan dokumenterte miljøbehov kan bli stående uløst i flere år. God dialog og frivillige avtaler med regulanten er verdifulle, men gir ikke samme langsiktige forutsigbarhet som bindende miljøvilkår.

Forslag til tiltak
BJFF mener stortingsmeldingen må legge til rette for raskere behandling av vilkårsrevisjoner og prioritere miljøforbedringer der det er dokumentert potensial for å styrke fiskebestandene.

Minstevannføring og sesongtilpassede vannslipp må vurderes ut fra fiskens behov gjennom hele året, inkludert oppvandring, gyting og overlevelse for rogn og ungfisk. Lokal kunnskap og langsiktige overvåkingsserier må inngå i beslutningsgrunnlaget, og effekten av tiltakene må følges opp.

Ambisjoner om økt kraftproduksjon må kombineres med nødvendige miljøforbedringer i eksisterende reguleringer.

Berlevåg Jeger og Fiskerforening
Samfunnsgata 34, 9980 Berlevåg
Org.nr: 975769968
Tlf: 90 21 95 57
Epost: hanne@kongsfjordelva.no

Tema 2: Pukkellaks - ansvar, kapasitet og kunnskapsbehov

I 2025 organiserte BJFF bekjempelse av pukkellaks i fire vassdrag, med 19 ansatte i felleprosjektet og betydelig frivillig innsats. Arbeidet omfattet blant annet opplæring, turnusplanlegging, HMS, fiskevelferd, teknisk drift og transport av fangsten. Fellene var i drift uten nedetid, men gjennomføringen krevde langt mer innsats fra foreningens nøkkelpersoner enn planlagt.

Hvorfor dette er viktig?
Bekjempelsen gjør en i hovedsak dugnadsdrevet forening til en stor sesongarbeidsgiver. Ansvaret kommer i tillegg til ordinær forvaltning, oppsyn og aktivitetstilbud. Innsatsen kan ikke baseres på at noen få ansatte og frivillige stadig tar på seg mer. Det risikerer å svekke både bekjempelsen og det langsiktige forenings- og forvaltningsarbeidet.

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning peker på at pukkellaks er en trussel for villaks, også fordi det er en faktoren vi har veldig lite kunnskap om. Usikkerheten om påvirkningen på villaks og den framtidige utviklingen er stor. Etter BJFFs syn understreker dette behovet for både bekjempelse og økt forskning.

Pukkellaks må håndteres som en fremmed art som skal bekjempes. Eventuell ressursutnyttelse må støtte dette målet. Vi trenger mer kunnskap om påvirkningen på stedegne arter og økosystemer, og om hvordan tiltakene kan gjennomføres effektivt og skånsomt.

Forslag til tiltak
BJFF mener stortingsmeldingen må forankre en langsiktig nasjonal strategi for bekjempelse av pukkellaks som fremmed art, med tydelig statlig ansvar og mål om å begrense etablering og spredning. Meldingen må slå fast at eventuell kommersiell utnyttelse skal underordnes bekjempelsen.

Stortingsmeldingen må legge grunnlaget for et større statlig ansvar for drift av pukkellaksfeller, i samarbeid med lokalforeninger. Lokal kompetanse og engasjement må ivaretas, men omfattende drifts- og arbeidsgiveransvar kan ikke forutsettes båret av frivilligheten. Det må være forutsigbar finansiering som dekker hele oppgaven – fra planlegging og administrasjon til drift, logistikk og etterarbeid.

Meldingen må også prioritere en langsiktig forskningsinnsats på pukkellaksens påvirkning på stedegne arter og økosystemer, samt effekten og konsekvensene av bekjempelsestiltakene. Lokale erfaringer og data må inngå i kunnskapsgrunnlaget.

Berlevåg Jeger og Fiskerforening
Samfunnsgata 34, 9980 Berlevåg
Org.nr: 975769968
Tlf: 90 21 95 57
Epost: hanne@kongsfjordelva.no

Tema 3: Sjørøya

Storelva har en opprinnelig sjørøyebestand og en laksebestand som har etablert seg over de siste tiårene. BJFF har gjennom mange år fulgt bestandene med oppgangsregistrering, gytefisktellinger og ungfiskundersøkelser. Sjørøya har vært fredet siden 2012, men utviklingen er fortsatt svært bekymringsfull. Undersøkelsene viser få større sjørøyer, svak rekruttering og endringer i gytevandring og bruk av gyteområder. Samtidig har laksen tatt i bruk større deler av vassdraget. Elvemunningen og brakkvannsområdet er også påvirket av tidligere havneutbygging og andre inngrep.

I Molvikvassdraget har BJFF gjennomført undersøkelser av laks og sjørøye, men kunnskapsgrunnlaget er mindre omfattende. Undersøkelsene viser behov for videre kartlegging av bestandsstørrelse, rekruttering og beskatning. Vassdraget har ingen lokal forpakter, og BJFF har bidratt med kompetanse, utstyr, egne midler og frivillig innsats.

Hvorfor dette er viktig
Erfaringene fra Storelva viser at fredning alene ikke er tilstrekkelig for å sikre sjørøyebestanden. Vi trenger bedre kunnskap om hvordan temperatur, vannføring, endrede leveområder og samspillet med laks påvirker sjørøya. At laksen etablerer seg, betyr ikke nødvendigvis at forholdene er gode for begge artene.

Langvarig lokal overvåking gjør det mulig å oppdage endringer som ellers kunne gått ubemerket hen. I mindre kartlagte vassdrag som Molvik er det vanskeligere å vurdere utviklingen og behovet for tiltak. Både lange dataserier og kartlegging av bestander vi vet lite om, er derfor nødvendig.

Forslag til tiltak
BJFF mener stortingsmeldingen må prioritere sjørøya gjennom langsiktig nasjonal bestandsovervåking og målrettet forskning på årsakene til bestandsnedgangen. Dette må omfatte både videreføring av eksisterende overvåkingsserier og kartlegging i vassdrag med mangelfullt kunnskapsgrunnlag.

Meldingen må legge grunnlaget for tilstrekkelig og langsiktig finansiering til forskningsinstitusjoner som kan undersøke årsakene til tilbakegangen og identifisere tiltak. Vassdrag der laks og sjørøye lever sammen, bør inngå for å undersøke hvordan klimaendringer og endret artssammensetning påvirker bestandene.

Samtidig må lokale foreninger sikres midler til systematisk overvåking. Tettere samarbeid mellom forskningsinstitusjoner og lokale forvaltere må sikre at lokalkunnskap og data brukes i forskningen, og at resultatene kommer til nytte i forvaltningen.

Berlevåg Jeger og Fiskerforening
Samfunnsgata 34, 9980 Berlevåg
Org.nr: 975769968
Tlf: 90 21 95 57
Epost: hanne@kongsfjordelva.no

Oppsummering og avslutning

Selv om vårt innspill konsentrerer seg om lokale erfaringer, legger vi til grunn at stortingsmeldingen, i samspill med oppfølgingen av Havbruksmeldingen, sikrer konkrete tiltak for å redusere påvirkningen fra havbruk. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning vurderer lakselus, rømt oppdrettslaks og sykdommer fra oppdrettsanlegg som de største truslene mot villaks nasjonalt.

BJFF ber om at stortingsmeldingen konkret prioriterer miljøforbedringer og raskere vilkårsrevisjoner i regulerte laksevassdrag, et større statlig ansvar for bekjempelse av pukkellaks og en særskilt satsing på sjørøya gjennom nasjonal bestandsovervåking og forskning på årsakene til tilbakegangen. Dette krever langsiktig finansiering til både forskningsinstitusjoner og lokale foreninger. Kommersiell utnyttelse av pukkellaks må underordnes målet om bekjempelse.

Lokale foreninger bidrar med kunnskap, engasjement og praktisk gjennomføring. Men frivillig innsats kan ikke erstatte statlig ansvar. Skal stortingsmeldingen gjøre en forskjell for villaksen, sjøørretten og sjørøya, må kunnskapen følges av tydelige prioriteringer, tilstrekkelige ressurser og konkrete tiltak – før bestandene svekkes ytterligere.

Departementet er velkommen til å kontakte oss for mer informasjon, rapporter eller utdypende innspill fra arbeidet vårt.